

under kirken spille en afgørende rolle i handlingen.

Efter en prekær tilværelse blev kirken dansk sognekirke 1901. Navnet Christians Kirke skal minde om bydelens grundlægger Christian IV. Heller ikke i denne egenskab undgik den modgang under luftangrebet 1943.

Helge Sjøgaard

R. W. L i g h t b o w n: *Catalogue of Scandinavian and Baltic Silver*. (Victoria and Albert Museum. London 1975). 255 s.

De engelske museer er rige på sager fra udlandet og gennem dette illustrerede katalog er sagerne af sølv fra Skandinavien og Balticum i Victoria and Albert Museum nu blevet tilgængelige for et nærmere studium. Beskrivelse og katalogisering er forbillig, men den danske litteraturliste mærkelig tilfældig, bl. a. mangler alle arbejder af Sigurd Schoubye. Hvis man med den islandske håndkriftsag som mønster ville opsætte en ønskeseddel over sager, der rettelig burde bevares i Danmark, ville den kun blive kort; et bøger fra Hillerød med årstallet 1589 fortjente dog at stå i en dansk samling. Bogen er en nyttig introduktion for den, der vil lære, hvor forskelligt de enkelte stilarter blev udformet i hvert land. Ligheder og forskelle tegner sig tydeligt i de udmærkede fotografier med ledsagende beskrivelser. De danske museer kunne tage en publikation som denne til forbillede for tilsvarende kataloger.

Helge Sjøgaard

S v. A a g e B a y: *Horsens klosterkirke 1275-1975 og træk af menighedslivet i Horsens*. (Udgivet af Horsens Klostersogns menighedsråd, 1975). 108 s.

Horsens' kirkehistorie samler sig om den nuværende Vor Frelzers kirke og klosterkirken. Den sidstes historie er skildret af Sv. Aage Bay, der i mange år har arbejdet med de opgaver, byens historie frembyder, men kilderne til stedets historie er sørgeligt få, når det gælder middelalderen. Om gråbrødrenes kloster vides der i sammenligning med, hvad der ellers kendes, en del, men desværre beskæftiger bogen sig næsten kun med den kirke, der nu ene står tilbage af munkenes anlæg, skønt det var en virksomhed, som lige til reformationen var midtpunktet i franciskanernes opsøgende arbejde. Når kirken blev bevaret, mens reformationen og de efterfølgende tider fjernede alt andet, var det vel først og fremmest størrelsen, der reddede den. Det gik i Horsens som i Viborg, hvor man bevarede kirkerne fra de to ordener af tiggermunke, og af hvilke den ene stadig bruges som sognekirke. I Ribe og Århus ses en tilsvarende udvikling, men her er de øvrige bygninger helt eller delvis bevaret.

I sammenligning med Christians kirke på Christianshavn (anmeldt andet sted i dette hefte) giver bogen mere, fordi forfatteren også prøver på at skildre menighedslivet, men det er vanskeligt at indfange åndsstrømninger i konkrete ord, og man savner den grundighed, der præger bindene i Danmarks kirker i beskrivelsen af de kunsthistoriske minder. Meget er dog medtaget. Prædikestolen er udført af Peder Jensen, Kolding, vel det største navn blandt de kunstnere,

der har tilknytning til Horsens, og blev 1794 flyttet til Vor Frelseres kirke, og epitafier og gravmæler bredte sig efter reformationen i kirken. Sv. Aage Bay har for dette emne kunnet støtte sig til Otto Norns studier, der har vist, at byen ikke manglede kunstnere, som gav byen en fremtrædende stilling i Jylland; alt er jo relativt.

Endelig må det ikke glemmes, at kirken rummer begravelserne for de fire medlemmer af den halvt russiske kejserslægt, der var så ubekvemme for Catharina II, at de måtte anbringes i eksil i den afsides beliggende by, hvor de ikke kunne udnyttes af folk, der var modstandere af kejserinden. Uanset dette storpolitiske indslag er det dog minder om de patriciske slægter i det 18. århundredes Horsens, der kunstnerisk og personalhistorisk ejer den største værdi, hvad bogen også giver udtryk for.

Helge Søgaard

Peter Michelsen: *Vi en gårdjer bygget har. Frilandsmuseet 1901-1976 ved Sorgenfri*. (Nationalmuseet, 1976). 40 s.

Peter Michelsen: *Ostenfeldgården på Frilandsmuseet*. (Nationalmuseet, 1976). 93 s.

I anledning af 75-året for åbningen af Frilandsmuseet nord for Sorgenfri har det udsendt et billedhefte, der viser samlingens vækst i den forløbne tid. Det var Dansk Folkemuseums skaber Bernhard Olsen, som efter et forsøg i Rosenborg Have her fandt en sikker plads, der efterhånden blev forøget samtidig med, at antallet af bygninger steg, indtil den nuværende størrelse blev nået. Det er et tilfælde, at Frilandsmuseet blev grundlagt sam-

me år, som det første venstreministerium tiltrådte, og dog er der en sammenhæng, fordi man uvilkårligt må være interesseret i gårdejernes fortidskultur, så snart deres stand blev ledende i politik, men i øvrigt var man allerede 1879 blevet opmærksom på landbokulturens selvstændige værdi gennem den kunstindustrielle udstilling i København dette år.

Af større betydning er den samme forfatters skildring af gården fra Ostenfeld i Sydslesvig, der blev genrejst i Frilandsmuseet 1901, fordi han her kommer ind på en række overvejelser om den historiske værdi af bygninger, når de genopføres et andet sted, idet han er klar over, at det ikke er den samme bygning som den, der har stået, hvor den var blevet opført, men at genopførelsen altid må foregå med de ændringer, tiden for genopførelsen dikterer ubevidst efter sine idealer, selv om man ærligt søger at bevare bygningen som historisk kilde. Vil man være nøje-regnende, må man hævde, at den genopførte bygning kun sammen med en opmåling af den før flytningen og de andre oplysninger, der kan samles, er en troværdig kilde, men der er alligevel ikke grund til at ofre nogen forargelse på flytning af huse ud fra den betragtning, at det er en ødelæggelse af en historisk kilde. Fra renaissance kendes flytning af huse, når man havde brug for dem andre steder, og det må ikke glemmes, at de bygninger, der nu ses i de danske frilandsmuseer, ikke ville være blevet reddet for eftertiden, hvis de ikke på denne måde havde fundet et asyl. Selv om Peter Michelsen og alle nu ikke kan gå ind for de retningslinier, Bernhard Olsen fulgte ved sin genopførelse, er der ikke grund til at forkaste alle de synspunkter, der ligger